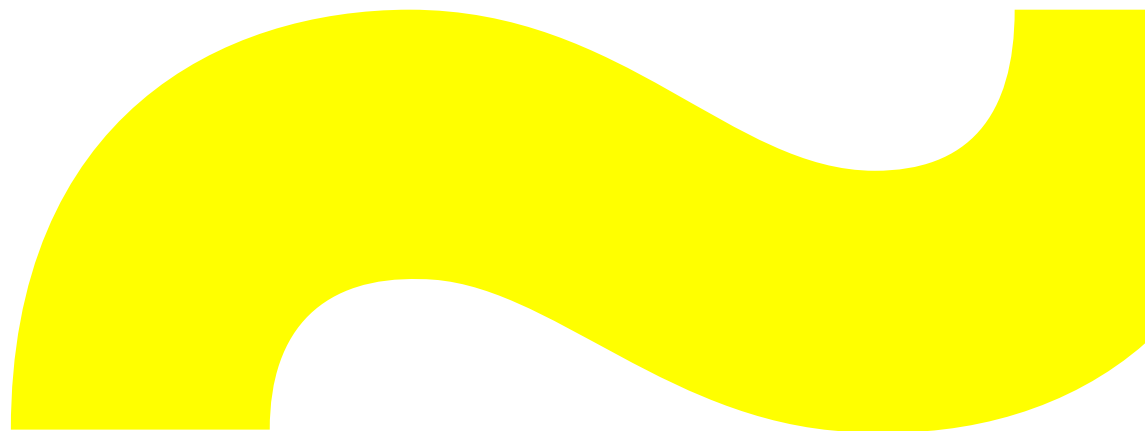

Jabok - Vyšší odborná škola
sociálně pedagogická
a teologická

Didaktika zájmového útvaru

Co nás čeká

- Pedagogika – Didaktika
- Bezpečné prostředí
- Cíle – od strategického plánování po stanovení konkrétního cíle
- Příprava setkání + na co je třeba myslet
- Fáze + plánování a realizace výuky
- Induktivní – deduktivní přístup
- Hra
- Skupinová dynamika
- Jak učit hodnotám

Jabok~

Pedagogika – Didaktika

- **Pedagogika** = záměrné, cílevědomé a soustavné činnosti/působení, formující osobnost člověka
 - Paidagógos = ten, kdo (do)provází
 - řecky: παιδαγωγέω; paidós: dítě, ágein: vést, doprovázet
- **Didaktika** = teorie vzdělávání / jak učit
 - Διδάσκαλος = didaskalós, učitel
- Didaktické zásady = uvědomělost, názornost, aktivita, přiměřenost, trvalost, individuální přístup

Jabok~

Bezpečné prostředí

- Proč se snažit o bezpečné prostředí? Vždyť škola (jakékoli školské zařízení) má připravovat pro život a ten samotný také není fair ...
- Článek z portálu RVP: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/17293/skola-jako-ochranujici-prostredi.html/>
 - Školní úspěšnost dětí je do jisté míry závislá právě na sociálním klimatu a je proto primárním zájmem učitelů a rodičů jeho pozitivní facilitace. Druhým důvodem je pocit osobní pohody a prožívání školní docházky a proto se skutečně jeví otázka školního prostředí jako zcela zásadní a klíčová.
- Vtahovat do dění i rodiče – aby nám rozuměli, aby nám věřili

Bezpečné prostředí – modifikace J. Mareše dle J. Křivohlavého z r. 1980 – Jak může člověk člověka znehodnocovat:

- 1. nebrat na vědomí
- 2. skákat do řeči
- 3. osočovat, slovně napadat
- 4. razantně změnit téma tím, že nastolí své
- 5. podezírat
- 6. jednat povýšeně
- 7. demonstrativně druhého ignorovat
- 8. podceňovat druhého
- 9. jednat s opovržením
- 10. urážet druhého
- 11. ztrapňovat či zahanbovat druhého
- 12. zneužít důvěry
- 13. nedodržovat dohodnutá pravidla
- 14. chovat se necitlivě až necitelně
- 15. záměrně druhého přetěžovat a potom vyčítat, že na to nestačí
- 16. šikanovat
- 17. vytahovat se z pozice své sociální role
- 18. pomlouvati
- 19. záměrně nezasahovat tam, kde by to bylo vhodné
- 20. záměrně neposkytnout pomoc
- 21. záměrně neříkat celou pravdu
- 22. záměrně poskytnout falešnou informaci
- 23. vyřadit druhého z komunikace, ze hry, spolupráce
- 24. nedovolit to, na co je nárok
- 25. demonstrativně preferovat někoho, kdo si to nezaslouží
- 26. nehodnotit objektivně, mít „dvojí metr“
- 27. znehodnocovat něčí úsilí

Zdroj:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/17293/skola-jako-ochranujici-prostredi.html/>

Jabok~

Bezpečné prostředí – budování psychické odolnosti

- **Budování psychické odolnosti (resilience) lze stručně vyjádřit pomocí 10 kroků:**
- 1. dobré vztahy a síťování ve třídě a zájmových skupinách
- 2. dostatek potřebných informací a znalostí
- 3. podpora uvědomělého prožívání situací, zvládnání negativních emocí
- 4. akceptovat změnu jako součást života
- 5. posilovat pevnou vůli a rozhodnost
- 6. zvyšovat sebepojetí každého dítěte
- 7. pomoc vybudovat pozitivní dlouhodobý cíl pro každé dítě
- 8. rozvíjet zájmy a zvědavost dětí
- 9. rozvíjet všechny formy sociální komunikace
- 10. řešení konfliktů

Zdroj:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/17293/skola-jako-ochranujici-prostredi.html/>

Jabok~

Bezpečné prostředí

Efektivní strategie prevence násilí ve třídě/skupině

- 1. postoj a osobnost učitelů a jasná pravidla chování ve třídě
- 2. detailní rozhovor s dětmi o šikaně a násilí na začátku každého roku
- 3. výchova k lidským právům
- 4. dramatická výchova nejlepší prevence sociální patologie a násilí
- 5. zvládání stresu v různých situacích
- 6. screening emocionálně traumatizovaných dětí ve třídách I. stupně
- 7. dohled dospělých v rizikových místech a situacích
- 8. zajímavé aktivity na téma šikany a násilí (besedy, soutěže a jejich zveřejňování na webu, v místním tisku apod.)

Bezpečné prostředí – Efektivita interaktivních her

- aktivní spoluúčast
- zpětná vazba
- obsahové a časové hranice
- otevřenost výsledků
- interakce
- soutěživost a spolupráce
- rovnoměrný podíl všech dětí ve skupině
- skupinová koheze a akceptace všech členů

Zdroj: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/17293/skola-jako-ochranujici-prostredi.html/>

Jabok~

Bezpečné prostředí – Mechanismy působení interaktivních her

- Zvyšují sensibilizaci vnímání vlastních smyslových informací, pocitů, obav, myšlenek, nápadů, potřeb, přání, fantazií...
- Prohlubují odpovědnost za své chování a poznání, že každý člověk má v každé situaci možnost volby.
- Vedou k uvědomování si vlastních motivů chování, skutečných cílů a hodnot.
- Učí akceptovat druhé na základě tolerance a respektu jejich odlišností.
- Podporují nezávislost chování, která je dána svobodou rozhodování a přejímáním odpovědnosti za své chování.
- Pomáhají utvářet pozitivní sebepojetí na základě pozitivního postoje k sobě samému.
- Učí smysluplnému vyjadřování pocitů na základě vlastního rozhodnutí.

Přístupy k pedagogickým cílům

- Zprostředkující model (means-end model)
 - Snaha o efektivní dosažení předem stanovených (obecných) cílů vzdělávání
- Vstřícný model (encountered model)
 - Rozpracovává cíle obecné směřující k tvořivosti žáka, k rozvoji jeho sociálních, etických, estetických a dalších dispozic
- Díky dobře definovaným cílům pedagog ví, čeho chce dosáhnout - na co dát důraz nebo naopak v čem má dát volnost.
- Ne každé setkání musí mít přesně stanovené cíle, v dlouhodobější perspektivě je to ale nutné.

Jabok~

SWOT analýza – strategické plánování

	POMOCNÉ – dosažení cíle	ŠKODLIVÉ – dosažení cíle
VNITŘNÍ PŮVOD (atributy organizace)	SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)
VNĚJŠÍ PŮVOD (atributy prostředí)	PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)	HROZBY (THREATS)

SWOT analýzu lze použít: 1) Na instituci 2) Na sebe 3) na děti / lidi, s kterými pracuji

PACO analýza

PROBLÉMY (PROBLEMS)	VÝHODY (ADVANTAGES)
VÝZVY (CHALLENGES)	PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)

Bostonská matice – Growth-share matrix

	Podíl na trhu – vysoký	Podíl na trhu – nízký
Vývoj trhu – vysoký	HVĚZDY	OTAZNÍKY
Vývoj trhu - nízký	DOJNÉ KRÁVY	HLADOVÍ PSI

Jabok~

STEP (PEST) analýza

POLITICKÉ

Legislativa, pracovní právo, politická stabilita, daňová politika, ochrana životního prostředí

EKONOMICKÉ

Trend HDP, úroková míra, množství peněz v oběhu, inflace, nezaměstnanost, výška investic

PEST analýza

TECHNOLOGICKÉ

Výše výdajů na výzkum, podpora vlády pro výzkum, nové technologie, objevy a vynálezy

SOCIÁLNÍ

Životní styl, mobilita, rozdělení příjmů, úroveň vzdělání, životní hodnoty

Jabok~

CÍLE strategického plánování

OBECNÉ

- Vychází z poslání organizace
- Vychází z analýzy potřeb cílových skupin
- Dlouhodobé
- Obtížně verifikovatelné

DÍLČÍ

- SMARTer
- Stanovuje se i metodika evaluace
- Středně či krátkodobé (do 1 roku)

SMARTer – pomůcka pro ověření cílů

SPECIFIC	MEASURABLE	ACHIEVABLE	RELEVANT	TIME-BOUND	EVALUATED	REVIEWED
KONKRÉTNÍ	MĚŘITELNÝ	DOSAŽITELNÝ	RELEVANTNÍ	OHRANIČENÝ V ČASE	Z-HODNOCENÝ	REVIDOVANÝ
Significant - významný	Meaningful - smysluplný	Appropriate - odpovídající	Realistic - realistický	Timed - termínovaný	Ethical - etický	Rewarded – dává odměnu
Stretching - posouvající	Motivational - motivující	Agreed - odsouhlasený	Result-oriented – orientovaný na výsledek	Timetabled - načasovatelný	Enjoyable - zábavný	Recordable - zaznamatelný
Simple - jednoduchý	Manageable - uřiditelný	Assignable - zadatelný	Resourced – pokrytý zdroji	Trackable - dohledatelný	Ecological - ekologický	
		Ambitious - ambiciózní	Rewarding - odměňující	Tangible - hmatatelný	Engaging - poutavý	

Než začneme cokoli připravovat

HODNOTY

ZÁMĚR PROGRAMU (témata, cíle)	ÚČASTNICKÁ SKUPINA (počet, věk, pohlaví, ... další důležité údaje)	MÍSTO (kde to bude)	ČAS (termín, délka programu)	ZDROJE (materiál, finance, lektori)
---	---	-------------------------------	---	---

Jabok~

Programový kontrolní list – část 1

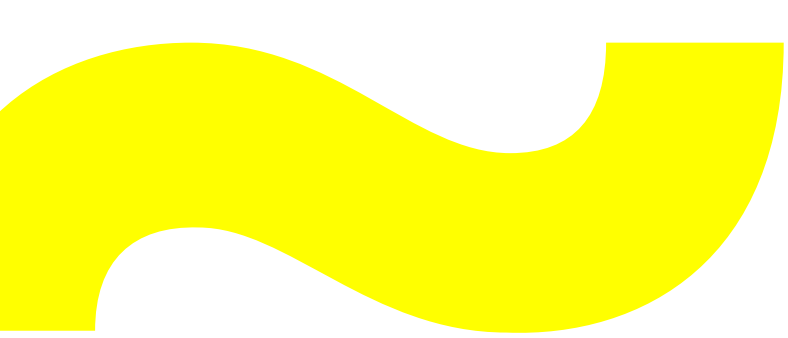
- **Cíl**
 - Vím, čeho chci dosáhnout, co má aktivita žákům přinést? (Jak se mají po jejím skončení cítit, co mají vědět, dělat, o čem přemýšlet atd.)
- **Účastníci**
 - Vím, kolik bude žáků?
 - Jaké je jejich složení a zda to může ovlivnit aktivitu?
 - Chci záměrně pracovat s některými jednotlivci (dát jim podpůrnou, vedoucí nebo jinou roli?)
- **Místo**
 - Kde bude aktivita probíhat – venku, nebo uvnitř?
 - Přináší místo realizace nějaké omezení? (jaké činnosti zde mohu/nemohu dělat, může zde aktivitu něco/někdo rušit?) Vyhovuje mi místo realizace, anebo je třeba jej dotvořit tak, aby splňovalo mé představy o průběhu aktivity a atmosféry?
- **Čas**
 - Kdy bude aktivita probíhat – ráno, v poledne, večer?
 - Jaké počasí očekávám?
 - Do jakého rámce ostatních činností bude zařazena – co mají žáci ten den už za sebou a před sebou?
 - Jak dlouho bude trvat příprava?
 - Kolik času je potřeba na realizaci samotné aktivity?
- **Materiál**
 - Mám všechny potřebné pomůcky?

Programový kontrolní list – část 2

- Rizika (fyzická, psychická)
 - Mohou se nějaká vyskytnout?
 - Lze je eliminovat dopředu?
 - Jaká jsou kritická místa?
 - Jak mohu problematickým momentům předcházet?
- Pravidla
 - Mám připravená pravidla?
 - Víím, jakou formou je žákům předám?
 - Mám odpovědi na možné dotazy?
 - Jsou v pravidlech nějaká slabá místa, možnost různého výkladu? (Vím, co s tím udělám?)
- Motivace před hrou
 - Jak se mají žáci po motivaci cítit, jak mají jednat, co mají dělat?
 - Jak toho docílím?
- Realizace
 - Víím, jak proběhne losování do týmů, kolik týmů bude a zda budou vyrovnané?
 - Mám časový harmonogram jednotlivých fází aktivity (motivace, pravidla)?

Programový kontrolní list – část 3

- Reflexe a hodnocení
 - Víím, čím bude aktivita končit a jak její konec oznámím?
 - Mám představu o tom, kam by měla vést následná reflexe aktivity? (bude se jednat spíše o odfiltrování a pojmenování zážitků a zkušeností, či se budete chtít věnovat konkrétnímu tématu?)
 - Jak chci aktivitu hodnotit?
 - Kdo provede hodnocení?
 - Byla sdělena kritéria hodnocení v rámci vstupních informací?
- Zakončení programu
 - Jak po aktivitě uklidíme?
 - Bude potřeba udělat něco dalšího po ukončení programu? (např. přesunout se na jiné místo, atd.)

„Investice vložená do programu v době před zahájením je základem jeho úspěchu a účinnosti.“

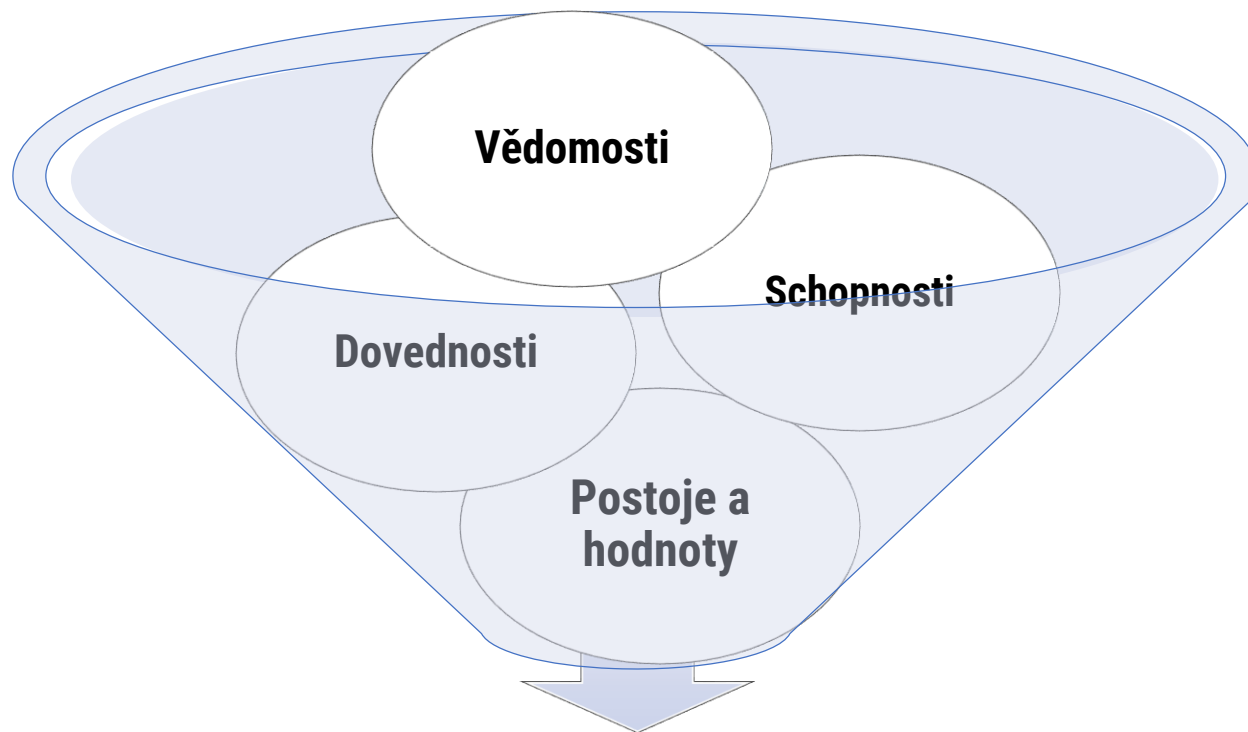
Milena Holcová

Jabok~

Schopnost – Dovednost - Competence

- **Schopnost** (AJ – ability)
 - individuální **potenciál** člověka pro provádění určité činnosti v budoucnu
 - Podmíněna vrozenými předpoklady (vidím, slyším, nemám postižení končetin ...)
- **Dovednost** (AJ – skill)
 - Způsobilost člověka k **provádění** určité činnosti (čtení, počítání, plavání, jízda na kole ...)
 - Osvojuje se záměrným učením i spontánně
- **Kompetence**
 - Schopnost, dovednost, způsobilost **úspěšně realizovat** nějaké **činnosti** v konkrétním čase a místě

Kompetence

KOMPETENCE

Umění použít schopnosti, vědomosti, dovednosti (ale i postoje a hodnoty) v určitém čase a kontextu

Jabok~

Schopnost – Dovednost – Kompetence

1. Poznám, že jde o tkaničku a ne běžný provázek – protože vidím (schopnost)

2. Umím ji rozbalit a nějak smotat / zamotat / zauzlovat (dovednost)

3. Použiju své schopnosti a dovednosti a navléknu si tkaničku – zavážu si botu (kompetence)

Jabok~

Dělení cílů výuky

KOGNITIVNÍ (vzdělávací) vědomosti

AFEKTIVNÍ (postojové) emoce, hodnoty

PSYCHOMOTORICKÉ (výcvikové) pohyb

Sociální

Estetické

Spirituální

Jabok~

Jak formulovat konkrétní cíle

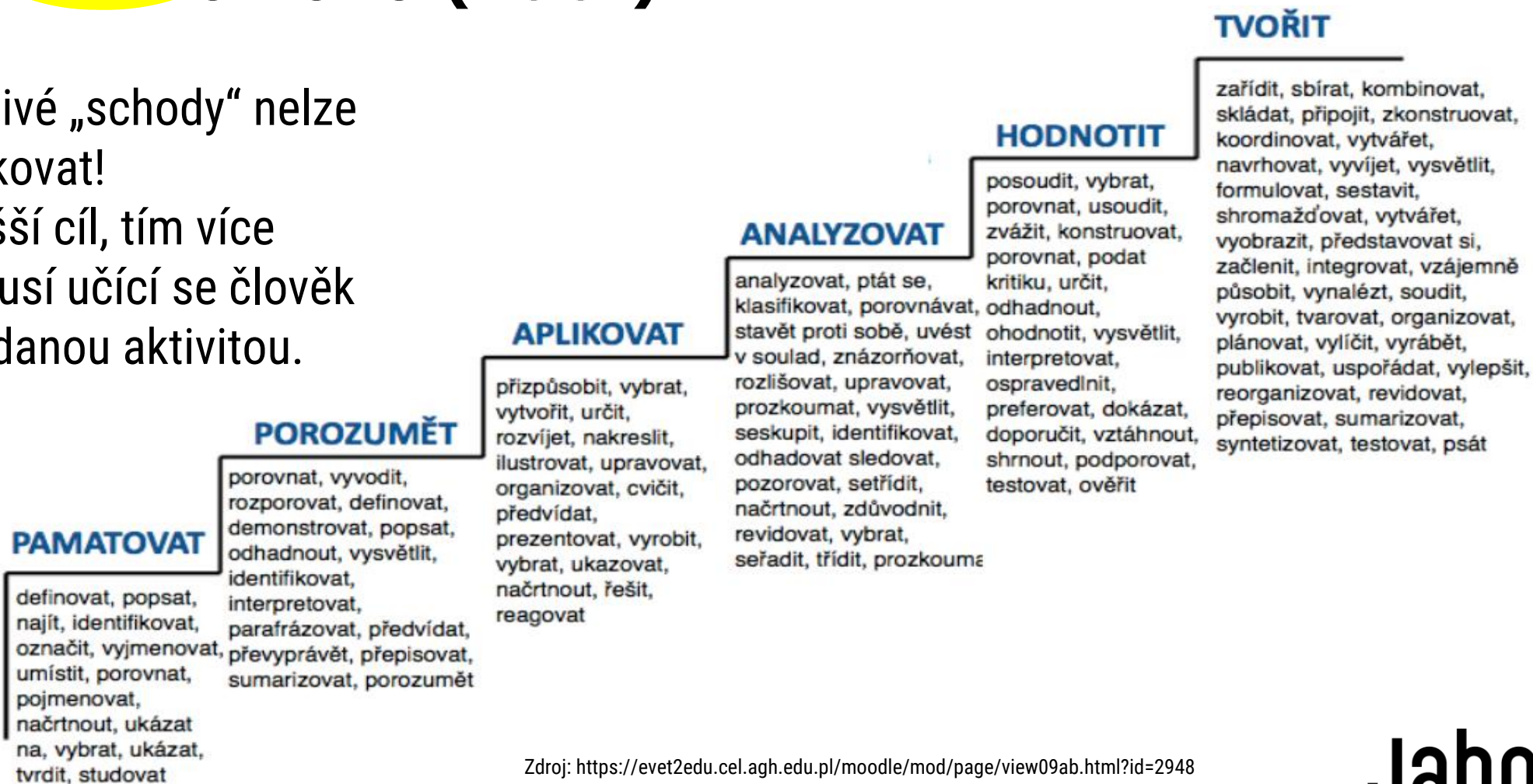
- Co tedy chci konkrétně (na)učit?
 - Formulovat přes KOMPETENCE
- Jak formulovat cíl(e):
 - Podmět (žák, student, účastník, ...)
 - Sloveso dle úrovně cíle
 - Co se konkrétně naučí

Jabok~

Bloomova revidovaná taxonomie kognitivních cílů (2001)

Jednotlivé „schody“ nelze přeskakovat!
Čím vyšší cíl, tím více času musí učící se člověk strávit danou aktivitou.

Zdroj: <https://evet2edu.cel.agh.edu.pl/moodle/mod/page/view09ab.html?id=2948>

Jabok~

Příklady formulací kognitivních cílů

- **Pamatovat:** Student **ukáže** kontinent, **na** kterém leží stát Argentina.
- **Porozumět:** Student **vysvětlí** skleníkový efekt.
- **Aplikovat:** Student **určí** na mapce křižovatky, v jakém pořadí pojedou vozidla.
- **Analyzovat:** Student **zdůvodní**, proč je třeba chovat se ekologicky odpovědně.
- **Hodnotit:** Student **doporučí** nejvhodnější cestu pro přepravu nadměrného nákladu.
- **Tvořit:** Student **sestaví** přehled největších lokálních znečišťovatelů ovzduší dle různých kritérií.

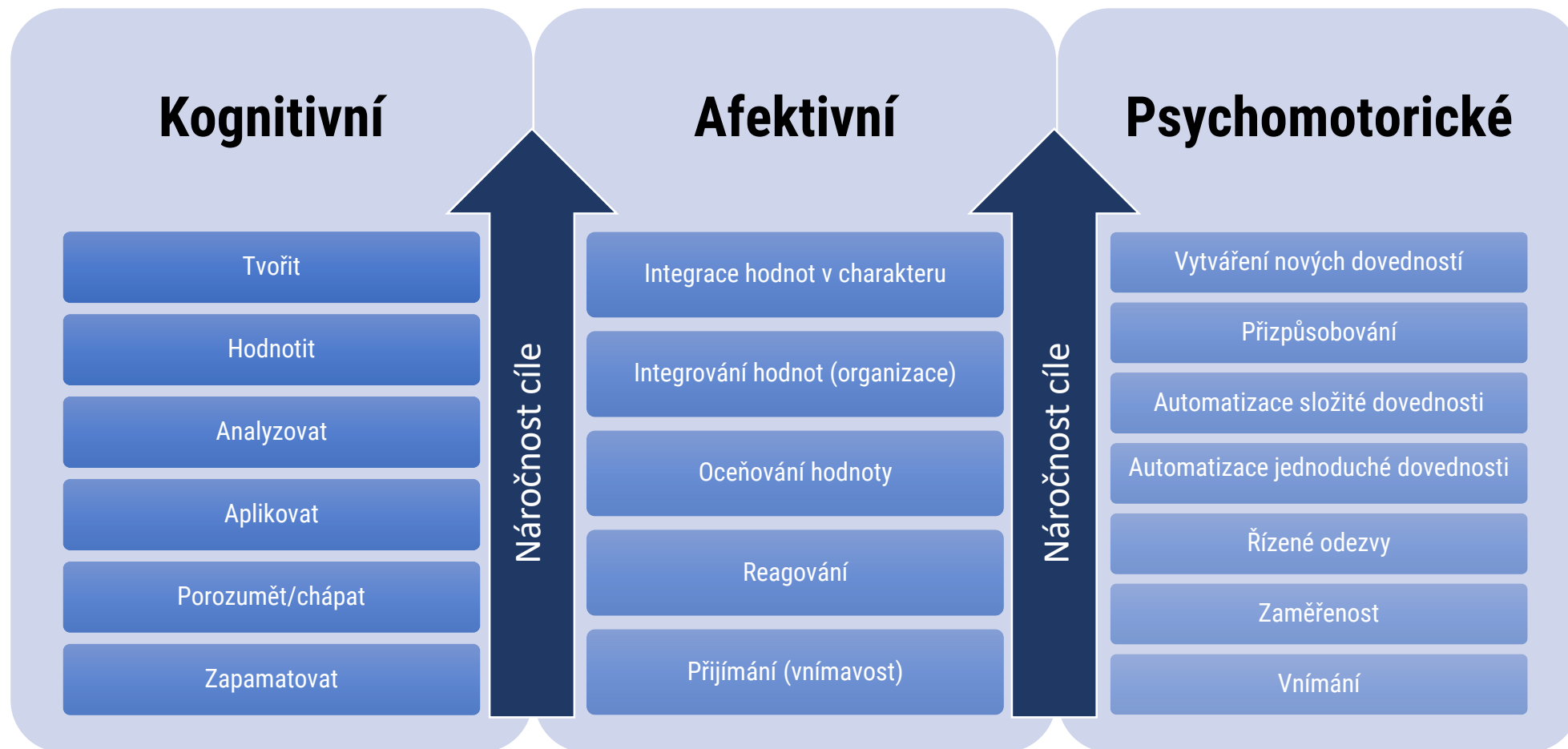
Revidovaná Bloomova taxonomie pedagogických cílů z r. 2001

	DIMENZE KOGNITIVNÍHO PROCESU					
ZNALOSTNÍ DIMENZE	1. Zapamatovat	2. Rozumět	3. Aplikovat	4. Analyzovat	5. Hodnotit	6. Tvořit
A. Znalost faktů (faktuální znalost)	Základní prvky z dané oblasti, terminologie					
B. Konceptuální znalost	Vzájemné vztahy, klasifikace, kategorizace, principy, teorie					
C. Procedurální znalost	Jak něco dělat, kriteria používání dovedností, technik atd.					
D. Metakognitivní znalost	Jak poznáváme, myslíme, učíme se					

Příklady kognitivních cílů na téma peníze

- 1A – Dítě si zapamatuje, jak vypadá stokoruna
- 6A – Dítě porovná stokoruny z různých dob a vytvoří přehled dle zvolených kritérií
- 2B – Dítě dokáže popsat, k čemu peníze slouží
- 5B – Dítě dokáže vyjádřit význam peněz pro život
- 3B – Dítě umí vysvětlit co to znamená, když rodiče přijdou o práci – plat
- 2D – Dítě vysvětlí, co se děje s hodnotou peněz v době inflace
- 5D – Dítě zhodnotí, zda je výhodné si v dané době dělat úspory nebo se naopak zadlužit
- 6D – Dítě (finanční mág) navrhne komplexní fiskální systém 😊

Taxonomie vzdělávacích cílů (RVP)

Praktický úkol - ukázka

1. Zvolte si téma: Přijímání výhry/prohry
2. Zvolte si cílovou skupinu: Studenti Jaboku
3. Zvolte si úroveň a typ cíle: Analyzovat - kognitivní
4. Formulujte pedagogický cíl: Student porovná a logicky vyargumentuje, zda se pro výuku mladých lidí (cca 12 – 15 let) bude spíše hodit hra typu Agon (výkon – závod, např. frisbee) nebo hra typu Alea (náhoda, např. Monopoly)
5. Co pro to musím udělat: Prostor pro argumentaci

1. Zvolte si téma: Přijímání výhry/prohry
2. Zvolte si cílovou skupinu: Studenti Jaboku
3. Zvolte si úroveň a typ cíle: Analyzovat - afektivní
4. Formulujte pedagogický cíl: Student zažije výhru/prohru a následnou diskusi o tom, jak na ni reagoval (a proč)
5. Co pro to musím udělat: Zahrát si se studenty hru, která je vtáhne a budou chtít vyhrát. Hráči budou rozděleni do dvou skupin, jedna vyhraje, druhá prohraje.

Praktický úkol

1. Zvolte si téma
 - podzim, středověk, Mikuláš, stupnice, zásady slušného chování, co mě baví, ...
2. Zvolte si cílovou skupinu
 - děti ve školní družině, kroužek hry na flétnu, teenageři v nízkoprahovém/otevřeném klubu, ...
3. Zvolte si úroveň a typ cíle
 - Kognitivní: pamatovat, porozumět, aplikovat, analyzovat, hodnotit, tvořit
 - Má povědomí, hlubší vhled, umí použít
 - Kognitivní – Afektivní – Psychomotorický (Estetický, Sociální, Spirituální)
4. Formulujte pedagogický cíl
 - Kdo + sloveso + co přesně se naučí
5. Co pro to musím udělat

Na co je dobré myslet

- **Soustavnost, cílevědomost, kvalita**
 - Utvářet dovednosti, návyky, postoje, kompetence ... jednotlivé složky na sebe mají navazovat, prolínat se – musí být naplánované
 - Stanovovat si cíle tak, aby bylo možné je ověřit
- **Posloupnost**
 - Od známého k neznámému, od jednoduchého ke složitému
- **Aktivnost a sociální kontakt**
 - Ať se mohou zapojit všichni (pozor na dobrovolnost)
 - Ať je volný čas prožíván v interakci s druhými
- **Přiměřenost, pestrost a přitažlivost**
 - Věk, fyzická, inteligenční a sociální vyspělost
 - Říká se, že nejvýkonnější jsme v úterý a ve čtvrtek 😊
- **Umění hodnocení a zpětné vazby**
 - Chválit, umět vyzdvihnout kladné rysy osobnosti, zlepšení ...
 - Umět dát pravdivou, dobře dávkovanou a formulovanou zpětnou vazbu
- **Zapojení rodičů do činností dětí**

Postup přípravy setkání

- Cíle schůzky (Čeho chci dosáhnout?)
 - Vzdělávací cíl
 - Výchovní cíl
 - Psychomotorický cíl
- Volba činnosti (Co budeme dělat?)
- Metoda činnosti (Jak to budeme dělat?)
- Pomůcky (Co k tomu potřebujeme?)
- Průběh (Čím začneme, co bude následovat, čím skončíme?)

Jabok~

Fáze výuky

- 1. Motivace** – vnitřní / vnější
 - Druhy motivace, které má učitel k dispozici – 1. interakce mezi učitelem a žákem aktualizace vhodných potřeb
 - využívání působení odměn a trestů
 - životní orientace žákovy osobnosti
- 2. Expozice** – zprostředkování nových poznatků a vytváření pojmů
 - kladen důraz na žákovu aktivitu
 - často dochází k přeskokování a urychlování – tím vzniká „formální znalost“
- 3. Fixace** – fixace už naučeného
 - nejčastěji cvičení a opakování
- 4. Diagnóza** – zkoušení, prověřování
 - nemá jít o trestání neznalosti, ale o zpětnou vazbu o žákově práci
- 5. Aplikace** – používání získaných vědomostí a dovedností v praktické činnosti

Plánování a realizace výuky

(dle L. Zormanové – Obecná didaktika, 2014)

- **Analyzuj**
 - Analýza potřeb žáků / mladých lidí
 - Určení základního organizačního rámce výuky
- **Navrhni**
 - Formulace výukových cílů + metody zjištění toho, zda cílů bylo dosaženo
 - Popis úrovně / kompetencí, kterých by měl účastník výukového procesu dosáhnout
 - Určení postupu a struktur výuky

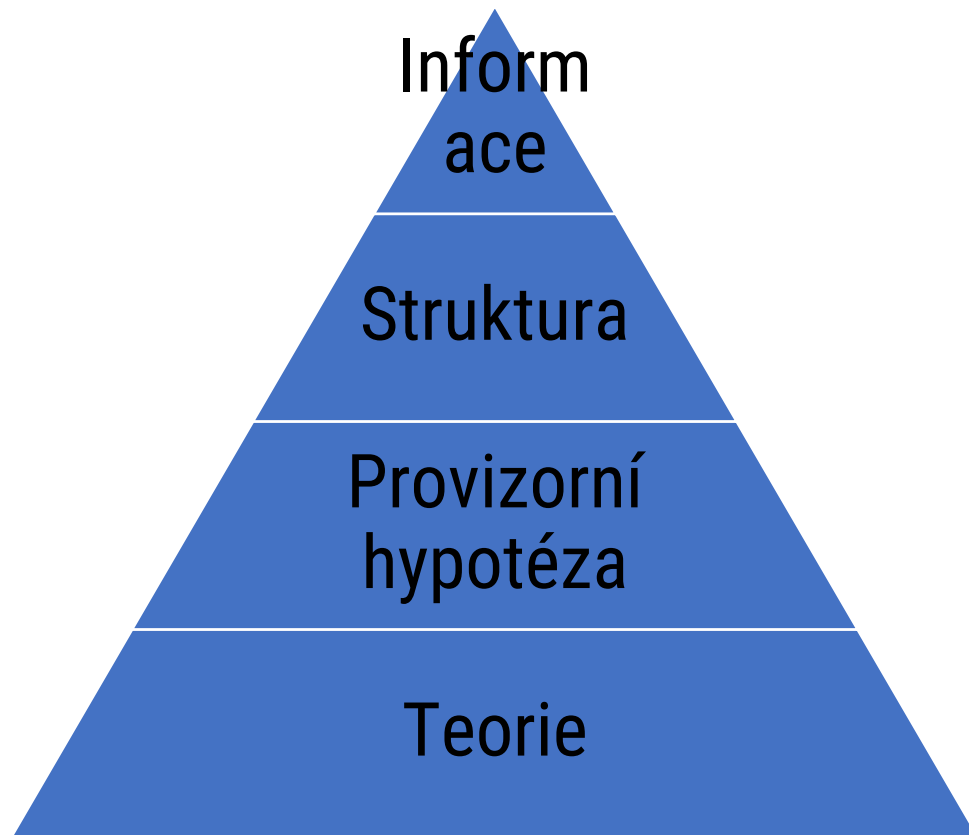
Plánování a realizace výuky

(dle L. Zormanové – Obecná didaktika, 2014)

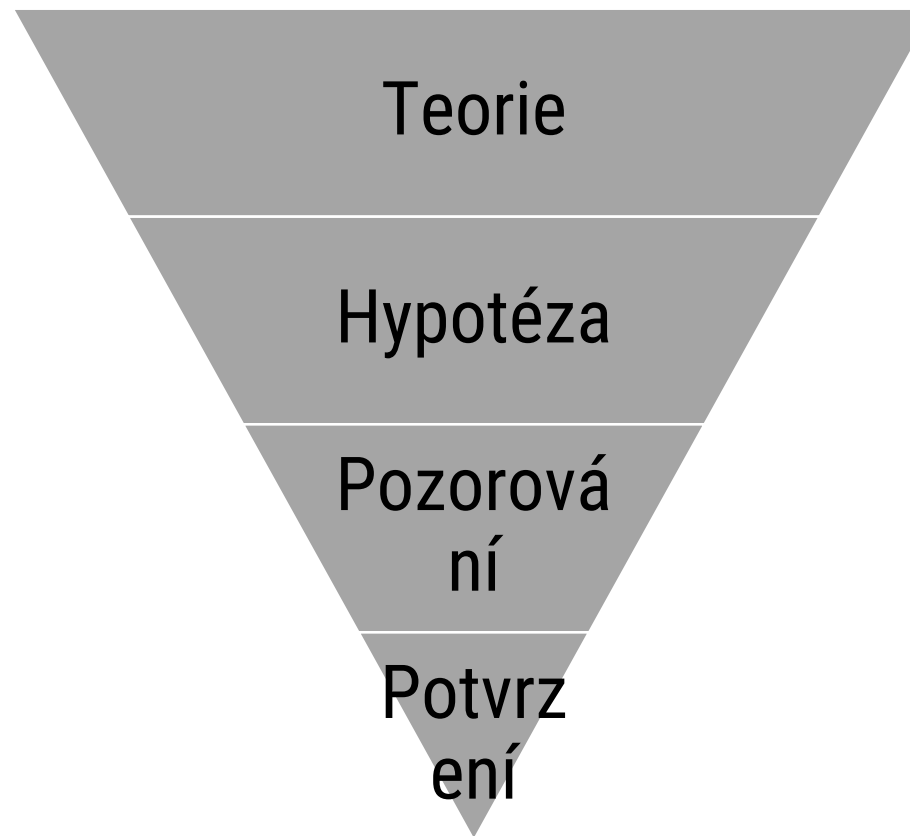
- **Vypracuj**
 - Specifikace výukových činností = rozpis způsobů předávání učiva – do detailu
 - Výběr materiálů a pomůcek
- **Uskutečni**
 - Realizuje se naplánovaný program
- **Ověř**
 - Zhodnotí se efektivita realizované výuky

Jabok~

Induktivní vs. Deduktivní přístup

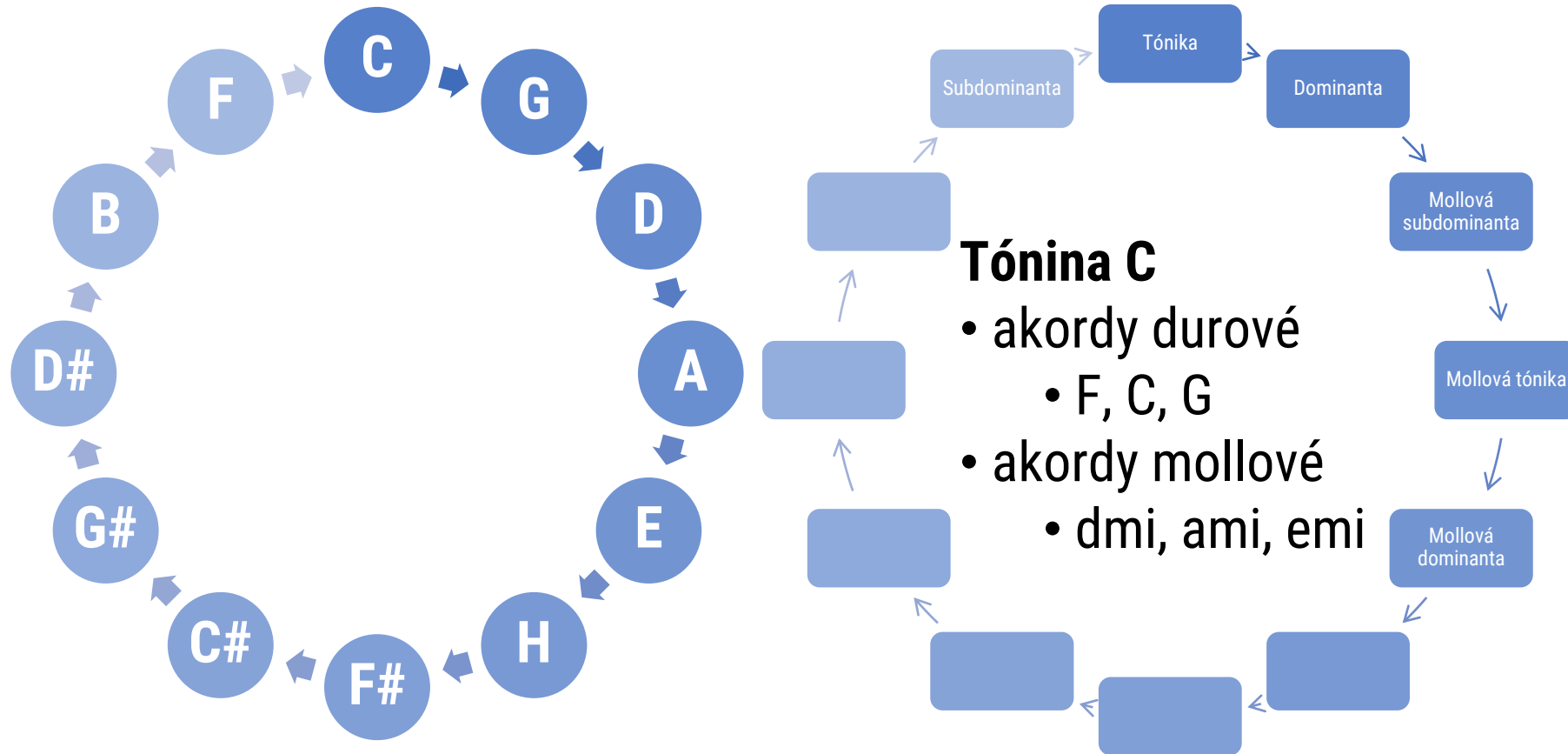
Začnu od slovíčka / akordu

Začnu od min času / harmonie

Jabok~

př. Hra na kytaru – kvartrový kruh

Pro zajímavost: <https://www.youtube.com/watch?v=5S7LMFnTxyA>

Induktivní přístup

- Typická pro konstruktivistické pojetí výuky, umožňuje budování poznatků „zevnitř“ (od prekonceptů) ... USUZOVÁNÍ
- rozvíjí metakognitivní schopnosti dětí (učit se)
- Např. v jazyce – od slovíček ke gramatickému pravidlu
- **Schéma:**
 1. problém – bádání, zkoumání, přemýšlení, hledání řešení
 2. objevování významu pojmu nebo teorie
 3. použití, ověření v autentických situacích
 4. Vyhodnocení výsledků a POSTUPŮ

Deduktivní přístup

- Má jasný cíl a účel, učitel „má vše pod kontrolou“
- Např. v jazyce – od gramatického pravidla ke slovíčkům
- **Schéma:**
 1. Výklad – vysvětlení (nový pojem, definice, vzorec) – hotový poznatek
 2. Předvedení, procvičení v příkladech („řízené procvičování“)
 3. Aplikace v úkolech („znalost“, porozumění)
 4. Zhodnocení výsledků, ověření znalostí (žák umí - neumí)

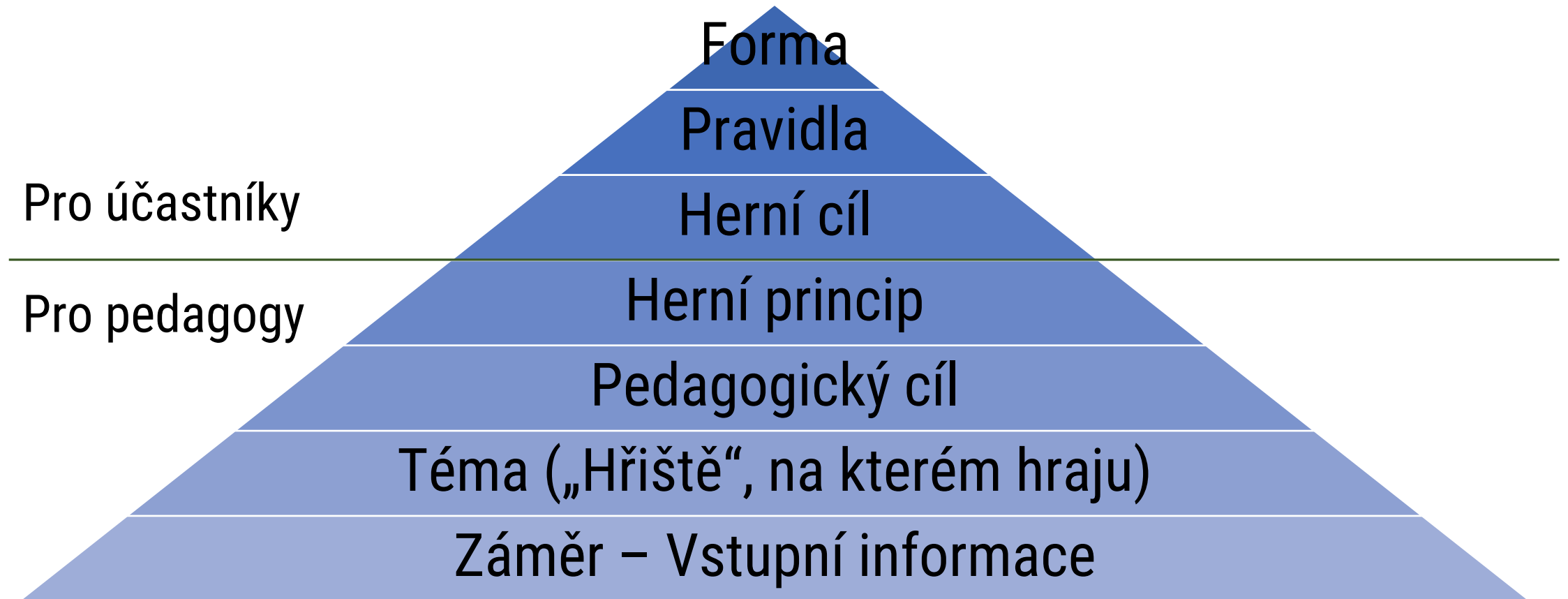
Další přístupy

- Autentické učení (Pasch, 1998, s. 149)
 - „skutečné“ učení – učení NĚČEMU (nikoli O NĚČEM)
 - Založené na bádání, zkoumání
 - Používá autentických metod (z běžného života)
 - Výsledkem je produkce (nikoli reprodukce poznatků)
- Sociálně zprostředkovaná výuka
 - Moderní koncept edukace pro 21. století: děti se učí společně a od sebe navzájem
 - Kooperativní učení
 - Simulace
 - Hraní rolí

Desatero uvádění her

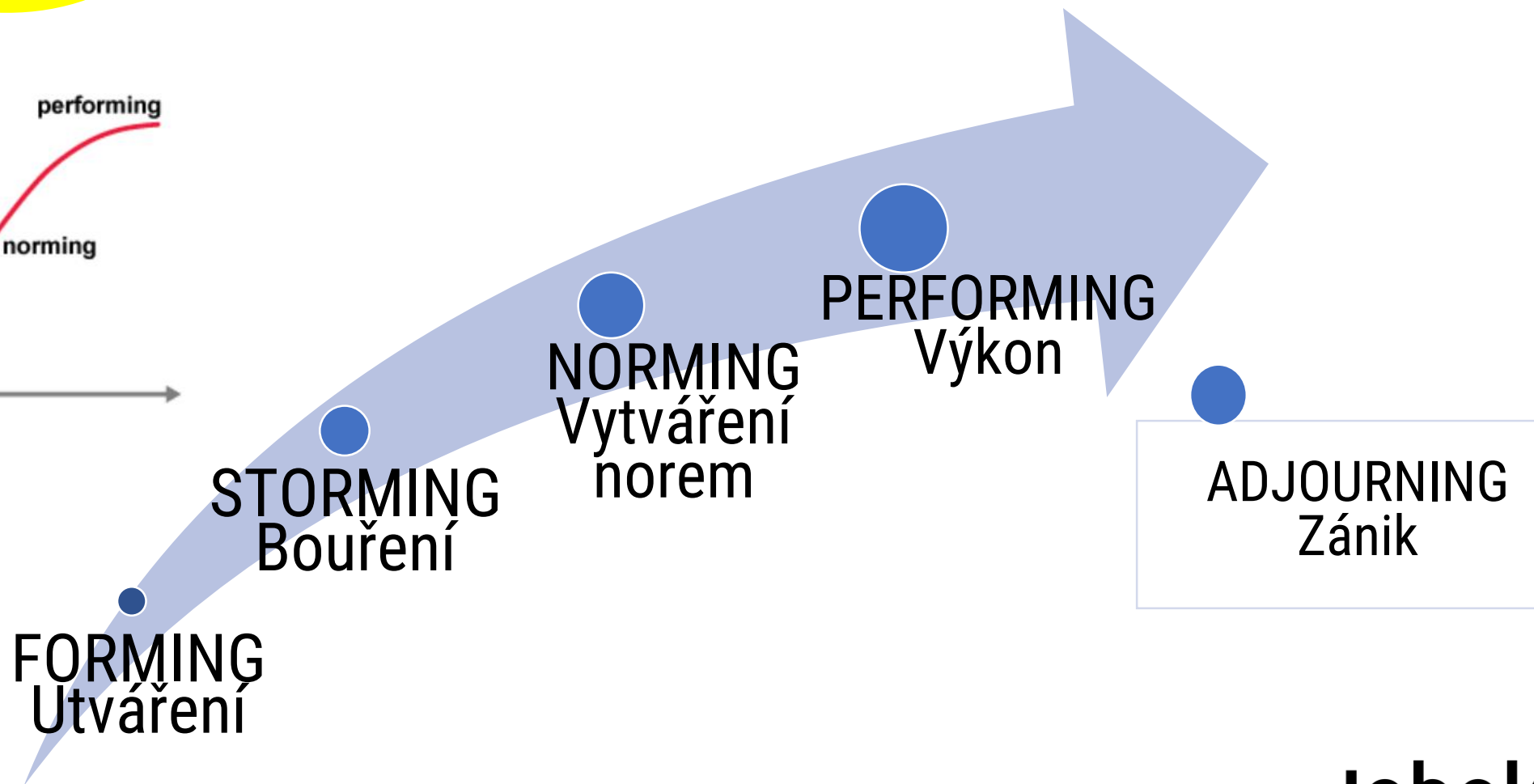
1. Mělo by platit pravidlo dobrovolnosti
2. Je jasně řečeno, co je (herním) cílem hry
3. Pravidla jsou jasně a srozumitelně vysvětlena
4. Je vymezen prostor, kdy hra začíná a končí
5. Při vysvětlování je dobré použít názorné příklady (rozepsaná pravidla, mapy, ...)
6. Účastníci dostanou prostor pro dotazy
7. Tým ví, kdo je garantem hry a kdo vysvětluje pravidla
8. Uvádíme takové hry, kterým věříme
9. Uvedením hry se snažíme účastníky **ADKVÁTNE** motivovat
10. Netrvá to moc dlouho

Anatomie (herních) aktivit či programových celků

Jabok~

Vývojové fáze skupiny dle Bruce Tuckmana

Jabok~

Vývojové fáze skupiny dle Maria Polla

Jabok~

Forming – znaky skupiny

- Poznávání se navzájem, tvorba vztahů
- Povrchní informace
- Až nepřírozený souhlas, trochu nucený humor
- Nejistota
- Tvorba dvojic
- Náročné úkoly by mohly skupinu rozložit
- Instruktor/Vedoucí je přijímanou autoritou
- Zatímco proces je klíčový, skupina se upíná na cíl

Jabok~

Forming – role pedagoga

- Tvořit vstřícnou atmosféru – bezpečné prostředí
- Hodně si účastníků programu všímat + prolamovat ledy
- Vyjasnit očekávání, dát veškeré možné informace
 - Kdo jsem já/my
 - Co bude za program + jaké sleduje cíle
 - Harmonogram
 - Jména a jak se budeme oslovovat
 - Dát slovo jim – proč tu jsou, co je zajímavá, očekávání ...
 - ...
- Odbourávat obavy
- Umožnit pozitivní zkušenosti
- Podporovat vzájemné poznávání
- Signalizovat, že máme věci pod kontrolou
- Ukázat, že nám účastníci mohou důvěřovat

Storming – znaky skupiny

- Projevy nesouhlasu, nespokojenosti
- Hledání (vlastní) cesty, pozice
- Hodnocení rolí, kontrola, boj o přijetí
- Členové si začínají dávat zpětnou vazbu, ale většinou chybí mechanismy řešení konfliktů
- Dvojice začínají tvořit větší podskupiny
- Instruktor/Vedoucí vnímán negativně
- Orientace na proces (ne na cíl)

Storming – role pedagoga

- Tvorba bezpečného prostředí pro vyjednávání
 - Přijetí a sounáležitost
 - Dát možnost účastníkům najít si „spřízněné duše“
 - Umožnit „ořukávání“ účastníků mezi sebou
- Podporovat interakce a vztahy ve skupině (nesoustředit se jen na pedagogické cíle – zařazovat aktivity posilující skupinu)
- Umožnit řešení zadaných úkolů v menších skupinkách (ty míchat)
- Umožnit jednotlivým účastníkům, aby mohli předvést, co umí, v čem jsou dobří
- Facilitování konfliktů
- Připustit soupeření o obsazení pozic
- Vymezit rámeček vztahu
- Vypracovat pravidla vzájemného kontaktu
- Vyjasnit pozice vedoucích ve skupině (i roli svou)

Norming – znaky skupiny

- Stabilizace vztahů
- Členové skupiny už vědí, co kdo může nabídnout, v čem je dobrý
- Skupina už se umí organizovat sama, zvládne už náročnější úkoly
- Jednotlivci už zvládají sami koordinovat/vést skupinu
- Vytváření stylu jednání, přijímání rolí (ty hlavní už jsou ale zaujaty), nastavování procesů
- Tvorba cílů, norem, potřeba bezpečí (i ti s menším vlivem jsou rovnocenní), reálný pohled na skupinu, přechod k blízkosti
- Odpoutávání od procesu (směrem k cíli), zintenzivnění spolupráce, výměna nápadů, názorů a zpětné vazby, ujasnění potřeb
- Instruktor/Vedoucí je spíše partnerem, jeho role je ale stále velmi důležitá

Jabok~

Norming – role pedagoga

- Instruktor/Vedoucí je spíše partnerem, už ustupuje trochu do pozadí, jeho role je spíše na úrovni facilitátora
- Podpora zapojení všech členů a jejich rolí (už ví, kdo v čem vyniká)
- Podporovat společné rozhodování, sdílení pocitů, možnost ocenit/pochválit se navzájem
- Intenzivní interakce
- Volný rozvoj jednotlivce a skupiny
- Delegace odpovědnosti na skupinu
- Podpora komunikace a kooperace
- Nerozšiřovat skupinu o nové členy
- Delegace odpovědnosti na členy skupiny

Performing – znaky skupiny

- Této fáze většina skupin ve vzdělávacím procesu nedosáhne
- Vzájemná blízkost, efektivní fungování, otevřené projevy i na emocionální úrovni
- Každý může využívat a nabízet své schopnosti, dovednosti, kompetence
- Skupina se zaměřuje na výkon a naplňuje potřeby seberealizace svých členů
- Nahlížení konfliktu jako příležitosti k rozvoji
- Společný cíl, složky cíl – proces – lidé jsou v rovnováze
- Existují kontrolní mechanismy a díky identifikaci se skupinou a s úkolem se dostavuje rychlé a flexibilní zaujetí rolí při řešení úkolu
- Instruktor je vnímán jako člověk v pozadí – facilitátor + existuje respektovaný vůdce, který se mění podle potřeby úkolu

Performing – role pedagoga

- Vytvořit náročné – podnětné prostředí plné výzev
- Úkoly mohou být málo strukturované a těžko uchopitelné
- Přenést vedení na skupinu, pedagog ustupuje do pozadí (jen lehce facilituje)
- Poskytovat zpětnou vazbu
- Vědomě zacházet se silnými a slabými stránkami
- Podporovat otevřenost skupinových procesů
- Umožňovat nové zkušenosti
- Podporovat kontakt s jinými skupinami

Adjourning – znaky skupiny

- Hodně závisí na tom, jak dlouho spolu členové skupiny byli a proč se skupina rozpadá/končí
- Reflektuje se to, co se dělo, co se účastníci naučili
- Jednotlivci si stanovují úkoly, na čem by ještě chtěli pracovat
- Domlouvá se platforma dalšího setkávání – udržení kontaktů

Adjourning – role pedagoga

- Pomoc s uzavíráním se otevřených témat
- Pojmenovávat a poukazovat na to, co se účastníci naučili
- Pracovat s možným smutkem z konce skupiny
 - Zpětně se ohlédnout za tím, co se v průběhu života skupiny dělo (video, fotky, ...)
 - Nabídnout reflexi
- Poukázat na zdroje, které i nadále mohou účastníci využívat
- Facilitovat roz-loučení se (např. přechodové rituály)

Fáze vývoje skupiny dle Tuckmana - shrnutí

- Vznik (**starting**) - vznik skupiny.
- Formování (**forming**) - testování skupiny, charakterizované určitou závislostí a silným zaměřením na cíle.
- Bouření (**storming**) - charakterizované silným vnitroskupinovým konfliktem a silnými emocionálními reakcemi jako odpověď na požadavky pro dosažení cílů. Občas bývá v češtině uváděno i jako krize.
- Normování (**norming**) - vyvíjí se [skupinová koheze](#) (soudružnost), otevírá se optimální výměna relevantních informací a fungování vztahů, formují se [skupinové normy](#). V češtině občas jako stabilizace.
- Optimální výkon (**performing**) - funkční role jsou ustanoveny a vynořuje se schopnost řešit problémy.
- Ukončení činnosti (**adjourning**) - pomalý rozklad a rozvolnění vztahů v souvislosti se ztrátou významu skupiny. Tato fáze bývá občas pojímána jako varianta uzavření/oživení (**closing/refreshing**) - uzavření je totožné s ukončením činnosti, oživení skupiny je pojmenování pro opětovné posílení skupinové koheze v důsledku objevení nových cílů a problémů, které skupina může řešit.

Fáze vývoje skupiny dle Tuckmana - shrnutí

- Vznik (**starting**) - vznik skupiny.
- Formování (**forming**) - testování skupiny, charakterizované určitou závislostí a silným zaměřením na cíle.
- Bouření (**storming**) - charakterizované silným vnitroskupinovým konfliktem a silnými emocionálními reakcemi jako odpověď na požadavky pro dosažení cílů. Občas bývá v češtině uváděno i jako krize.
- Normování (**norming**) - vyvíjí se [skupinová koheze](#) (soudružnost), otevírá se optimální výměna relevantních informací a fungování vztahů, formují se [skupinové normy](#). V češtině občas jako stabilizace.
- Optimální výkon (**performing**) - funkční role jsou ustanoveny a vynořuje se schopnost řešit problémy.
- Ukončení činnosti (**adjourning**) - pomalý rozklad a rozvolnění vztahů v souvislosti se ztrátou významu skupiny. Tato fáze bývá občas pojímána jako varianta uzavření/oživení (**closing/refreshing**) - uzavření je totožné s ukončením činnosti, oživení skupiny je pojmenování pro opětovné posílení skupinové koheze v důsledku objevení nových cílů a problémů, které skupina může řešit.

Jak učit hodnotám?

- Linda a Richard Eyrovi: Jak naučit děti hodnotám (Portál, 2007)
- Např. příběh „Poctivost“ str. 21
- Jaké aktivity byste dělali před přečtením příběhu, jaké po něm (v průběhu)?

Organizace turnaje

- <http://www.rozpisyzapasu.cz/napoveda/prakticke-pouziti-aplikace.html>
- *dum.rvp.cz/materialy/stahnout/rrkddmtg/**Organizace_turnaje.doc***

Jabok~

Kde hledat informace

- Online knihovna Variant – Člověk v tísni
 - <http://knihovna.varianty.cz/>
- Portál RVP

A bright yellow, wavy graphic element that starts from the left edge of the page and curves upwards and to the right, ending in a rounded shape.

nadpis

Jabok~

A bright yellow, wavy graphic element in the top-left corner of the page, resembling a stylized ribbon or wave.

nadpis

Jabok~

A bright yellow, wavy graphic element in the top-left corner of the page, resembling a stylized ribbon or wave.

nadpis

Jabok~